

آموزش مفهوم گروه، همکاری و فعالیت گروهی به دانش آموزان پایه پنجم ابتدایی

افشین میرزالو^۱، ابراهیم جعفری^۲، فریده فردی^۳
^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد، آموزش ابتدایی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.
اداره آموزش و پرورش شهرستان خدآفرین
afshin7769a@gmail.com
۰۹۹۱۲۳۷۹۸۶۵
^۲ اداره آموزش و پرورش شهرستان خدآفرین
۰۹۱۴۴۲۶۷۳۰۲
^۳ کارشناسی ارشد، ادبیات فارسی، دانشگاه فرهنگیان، تبریز، ایران.
اداره آموزش و پرورش شهرستان خدآفرین

چکیده:

پژوهش حاضر از نوع درس پژوهی و به صورت کیفی انجام شده که حاصل تلاش اعضاء گروه در جهت بهبود فعالیت‌های آموزشی و یادگیری مفهوم آموزش مفهوم گروه، همکاری و فعالیت گروهی در درس مطالعات اجتماعی می‌باشد. درس پژوهی ترجمه‌ای از زبان ژاپنی و در زبان انگلیسی با واژه "Lesson study" معادل می‌باشد. درس پژوهی به زبان ساده مطالعه و پژوهش جمعی پیرامون عمل تدریس است. در این درس پژوهی سعی بر این است که دانش‌آموزان به طور کامل با مفاهیم گروه، همکاری و فعالیت گروهی آشنا گردند و مشکلات و معایب تدریس در این زمینه برطرف گردد. هدف اصلی از انتخاب این زمینه این اصل مهم است که یکی از موضوعات بسیار مهم در زندگی فرد و به ویژه اجتماع در قالب مفهومی با عنوان شهروند مطلوب می‌باشد. در واقع آموزش شهروندی آماده‌سازی جوانان برای نقش‌ها و مسئولیت‌هایشان به عنوان شهروند است. موضوع کلیدی در فرهنگ شهروندی کسب سرمایه اجتماعی است. سرمایه اجتماعی، ظرفیت و استعداد تعامل و همکاری بین مردم و نهادها برای رسیدن به خیر جمعی است. این پژوهش به یافته‌های مفید و مؤثری دست یافته که می‌توان به تأثیر نحوه تدریس آموزگار بر روند یادگیری، لزوم یک طرح درس مناسب و حساب شده برای مدیریت مناسب و پرهیز از انتخاب راه‌های اضافی و اتلاف وقت که چه بسا نتایج نامطلوبی را به دنبال دارد جلوگیری کند و نکته دیگر این که بهره‌گیری از مواردی با عنوان ایجاد انگیزه در زمینه تدریس بسیار مهم و ضروری است. در نهایت نکته‌ای که از همه چیز مهم‌تر است کسب تجربیات بسیار مهمی در زمینه‌ی درس پژوهی است که برای تک تک اعضای گروه تجربه‌ای بسیار شیرین و کاربردی می‌باشد.

واژگان کلیدی: درس پژوهی، دانش آموز، تعامل، فعالیت گروهی، شهروند مطلوب

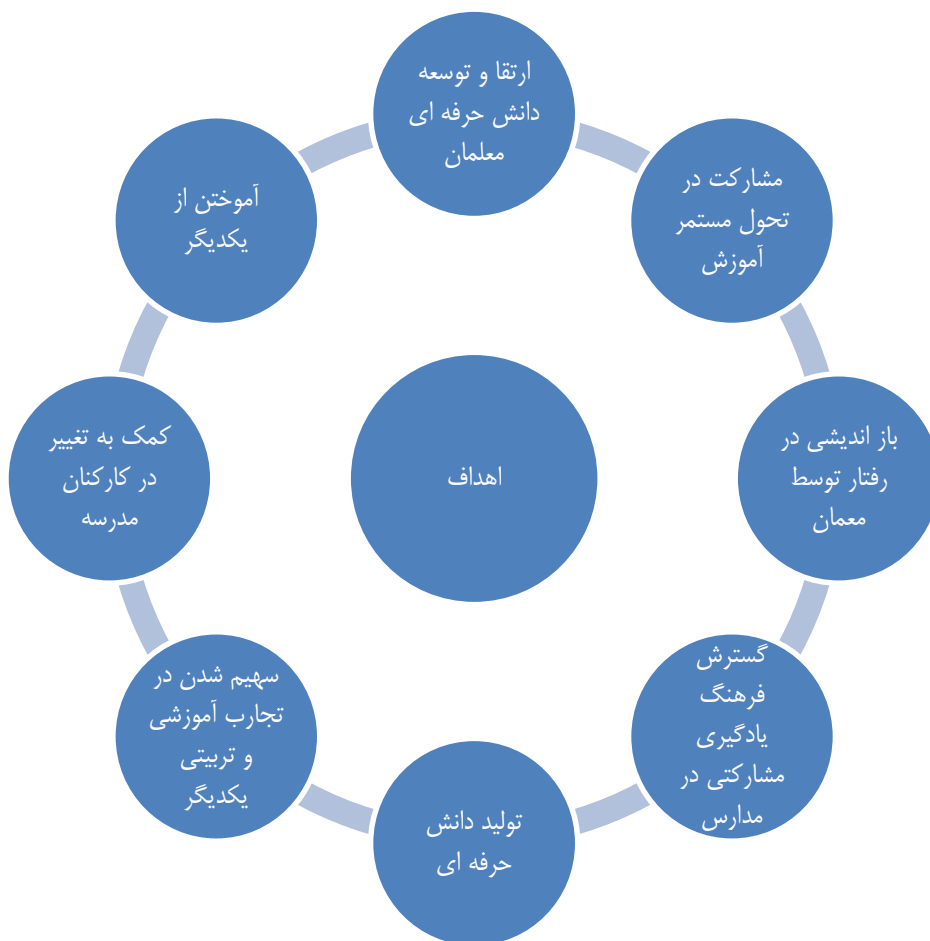
۱- مقدمه :

روند تحولات موجود در دنیای امروز، انسان‌ها را با چالش‌های مختلفی روبرو کرده است که برای رویارویی صحیح با آن‌ها مناسب‌ترین بستر، نظام آموزش و پرورش می‌باشد. از این رو یکی از اولویت‌های اصلی اصلاحات در تمامی جوامع، اصلاحات آموزشی می‌باشد. با بررسی برنامه‌های اصلاحات آموزشی در گوشه و کنار دنیا مشخص می‌شود که توجه این برنامه‌ها بر توانمندسازی معلم و در نتیجه غنی‌سازی فرآیند آموزش و یادگیری است. تدریس به عنوان مهم‌ترین و پیچیده‌ترین فعالیت آموزشی از دیرباز مورد توجه پژوهشگران علوم تربیتی قرار داشته است. به همین ترتیب نیز تاکنون با هدف شناسایی مؤلفه‌های یک تدریس خوب و اثربخش، پژوهش‌های فراوانی به مرحله اجرا درآمده است. در طی دو دهه گذشته، سیر مطالعاتی مربوط به این زمینه عمدتاً بر شناسایی و تحلیل نقش دانش، شایستگی، فرهنگ و باورهای معلمان بر فرآیند تدریس متمرکز شده است (ساکی، ۱۳۹۲). روش درس پژوهی که از مفروضات رویکرد معلم پژوهنده بهره می‌گیرد، نقش معلم را به عنوان کارگزاری فکور در فرآیند تدریس و تولید دانش بومی برجسته می‌سازد. در این رویکرد معلمان با بهره‌گیری از خرد جمعی، موانع پیش روی تدریس و یادگیری را مورد تحلیل قرار داده، راه‌هایی را برای مواجهه با آن‌ها شناسایی و مورد استفاده قرار می‌دهند. درس پژوهی عبارت است از فراهم آوردن فرصت‌های سازمان دهی شده برای معلمان که طی آن‌ها روش‌های تدریس خود را در شکلی گروهی تدوین و اعتباریابی کنند (همان). درس پژوهی فعالیتی است مشارکتی با حضور گروهی از معلمان، مدیران و معاونان مدرسه و در صورت نیاز اعضای مدعو که طی آن در جلساتی در خصوص چالش‌های شغلی، تحصیلی، آموزش یک درس مشخص، هم‌اندیشی درباره طرح درس و یا روش تدریس تبادل نظر می‌شود تا همگی به تفاهم یا چاره‌اندیشی درباره‌ی مسئله‌ی مطرح شده دست یابند. درس پژوهی تمرین آمادگی برای دستیابی به بهترین روش تدریس است که توسط معلمان مشارکت‌کننده در جلسات درس پژوهی سازمان داده می‌شود. معلمان هر پایه تحصیلی و یا یک درس معین می‌توانند به تشکیل گروه‌های درس پژوهی مبادرت کنند تا به اهداف عالی آن نائل شوند. درس پژوهی بیش از آنکه یک روش فنی مطالعاتی باشد، فعالیتی مبتنی بر زیر ساخت‌های فرهنگی است. انگیزه و علاقه شرط اصلی حضور و عضویت و موفقیت در گروه‌های درس پژوهی است (سرکارآرانی، ۱۳۹۰). درس پژوهی را معلمان ژاپنی ابداع کردند. این فرآیند رویکرد داوطلبانه در گروه‌های معلمان ژاپنی بود که با هدف بهبود سبک تدریس انجام گرفت. معلمان طی برگزاری جلساتی تجربه‌های خود را مطرح و در یک رویکرد هم‌افزایی به توافق بر سر روش تدریس، بهبود روش تدریس و طراحی درس‌های گوناگون مبادرت کردند (همان). بهره‌برداری از فرآیند درس پژوهی و طی کردن مراحل آن می‌تواند در تولید علم تدریس گشا باشد. حاصل هم‌اندیشی جلسات معلمان می‌تواند به صورت مشروح، مرسوم، مکتوب و نظام مند خروجی قابل استفاده‌ای را ارائه دهد و در صورت نیاز، به تولید یک طرح درس نوین بینجامد (ساکی، ۱۳۹۲). ما به عنوان عضو کوچکی از جامعه فرهنگی تصمیم گرفتیم با الگو قرار دادن روش درس پژوهی علاوه بر افزایش دانش و تجربه در این زمینه توسط تک‌تک افراد گروه، گامی بلند در جهت تبدیل مدرسه به سازمان یادگیرنده برداشته باشیم. موضوعی که به اتفاق اعضای گروه آن را انتخاب کردیم یکی از موضوعات بسیار مهم در زندگی فرد و به ویژه اجتماع در قالب مفهومی با عنوان شهرند مطلوب می‌باشد. تربیت شهروندی مفهومی چندبعدی است که مفاهیم اخلاقی، زیست محیطی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی را در برمی‌گیرد. در واقع آموزش شهروندی آماده‌سازی جوانان برای نقش‌ها و مسئولیت‌هایشان به عنوان شهروند است. موضوع کلیدی در فرهنگ شهروندی کسب سرمایه اجتماعی است. سرمایه اجتماعی، ظرفیت و استعداد تعامل و همکاری بین مردم و نهادها برای رسیدن به خیر جمعی است. از ویژگی‌های مهم شهروندی احساس تعلق، اعتماد و امید به آینده، عزت نفس و فروتنی، همکاری عمومی و وحدت سنت و مدرنیته می‌باشد. آموزش شهروندی از نظر یونسکو سه موضوع مهم دارد. ۱- آموزش حقوق شهروندی و انسانی به مردم از طریق تفهیم اصول و نهادهای یک حکومت، یک کشور یا یک ملت، ۲- یادگیری برای تمرین قضاوت فردی و روحیه‌ی انتقادی و به دست، ۳- به دست آوردن احساس مسئولیت فردی و اجتماعی (غیاثوند، ۱۳۹۴). ارسطو فیلسوف بزرگ یونانی در این زمینه تا جایی پیش می‌رود که به عقیده او فرد برای اینکه انسان واقعی باشد باید یک شهروند مطلوب و فعال در اداره‌ی امور جامعه‌اش باشد. بنابراین، در یونان باستان شهروندی نه مبتنی بر حقوق، بلکه مبتنی بر تعهدات بود. زیرا ارتباط نزدیکی که فرد میان سرنوشت خود و جامعه‌اش احساس می‌کرد، ادعای حقوق فردی در مقابل منافع جامعه را غیرقابل درک می‌ساخت.

¹ UNESCO

از این رو، کتاب درسی یکی از مهم ترین ابزار یادگیری محسوب می شود. امروزه دیگر اهمیت کتاب های درسی تنها از جنبه ی ابزاری برای آموزش مطرح نیست، بلکه کاربرد گسترده آن در مدارس، دانش آموزان را در معرض عقاید، ایده ها و افکار گوناگونی قرار می دهد. یکی از درس هایی که به طور مستقیم به آموزش شهروندی، همکاری و کارگروهی پرداخته، درس مطالعات اجتماعی است. درس مطالعات اجتماعی یک حوزه ی یادگیری است که از تعامل انسان با محیط های اجتماعی، فرهنگی، طبیعی، اقتصادی و... و تحولات زندگی بشر در گذشته، حال و آینده و جنبه های گوناگون آن بحث می کند. مبحث عضو مؤثر بودن گروه در کتاب پایه پنجم، فرصت خوبی برای تربیت شهروندی مطلوب و اجتماعی در زمینه ی کار گروهی فراهم می کند. از این رو باید این فرصت را مغتنم بشماریم و با آموزش نکات، گروه بندی، تمرین کارگروهی و...، جنبه های مهمی که دانش آموزان باید در کارهای گروهی رعایت کنند را ارتقا بدهیم.

شکل (۱) اهداف درس پژوهی

۲- روش شناسی:

روش پژوهش حاضر، درس پژوهی می باشد که می توان این روش را جزء روش های کیفی طبقه بندی کرد. جامعه آماری پژوهش حاضر به دلیل محدود بودن جامعه مدنظر شامل تمام دانش آموزان پایه پنجم مقطع ابتدایی آموزشگاه شهدای خانقاه مردانقم می باشد. برای گردآوری اطلاعات از داده های کیفی استفاده شد. داده های کیفی در این پژوهش شامل مشاهده فعال کلاس درس بررسی طرح درس ها، یادداشت های خود بازنمایشی معلم، نظرات و یادداشت های ناظر بیرونی می باشد. تعداد اعضای گروه درس پژوهی در جدول شماره (۱)، و تعداد دانش آموزان به تفکیک کلاس درس در جدول شماره (۲) قابل مشاهده می باشد.

جدول (۱): اعضای گروه درس پژوهی

ردیف	نام و نام خانوادگی	مدرک	تقسیم وظایف
۱	افشین میرزالی	دانشجوی کارشناسی ارشد	مجری تدریس
۲	ابراهیم جعفری	کارشناسی ارشد	مشاهده گر و تطبیق درس درس با اجراء
۳	فریده فردی	کارشناسی ارشد	ناظر بیرونی

جدول (۲): جامعه آماری پژوهش

ردیف	پایه تحصیلی	تعداد دانش آموزان
۱	پنجم ابتدایی	۷

۳- بحث درباره یافته ها

جدول شماره (۳): طرح درس اول

<p>هدف کلی:</p> <p>✓ آشنایی با گروه و کار گروهی</p> <p>اهداف جزئی:</p> <p>✓ معنای گروه را درک کند.</p> <p>✓ برای انجام کارها و تکالیف خود از مشورت دیگران استفاده کند.</p> <p>✓ قادر باشد گروه های مختلف را بشناسد.</p> <p>✓ مسئولیت و تکالیف خود را در گروه به خوبی انجام بدهد.</p> <p>✓ قوانین و مقررات گروه را رعایت کند.</p> <p>✓ در قبال کارهایی که بر عهده گرفته احساس مسئولیت کند.</p> <p>✓ به فکر منافع گروه و رسیدن به هدف نهایی گروه باشد.</p>
<p>روش تدریس: ایفای نقش- سخنرانی- پرسش و پاسخ</p>
<p>وسایل مورد نیاز: پروژکتور- وسایل ساده برای اجرای نمایش- کتاب</p>
<p>ایجاد انگیزه: در ابتدای تدریس از دانش آموزانی که جلسه قبل با آن ها برای اجرای نمایش هماهنگ کرده ایم می خواهیم که به جلوی کلاس بیایند و نمایش خود را یک بار در قالب کار فردی و سرانجام شکست خوردن، و بار دیگر کار گروهی و همکاری و در نهایت موفقیت و پیروز شدن انجام بدهند.</p> <p>بعد از اجرای نمایش، کلیپ کوتاه و جذابی را در رابطه با موضوع اصلی یعنی کار گروهی پخش می کنیم.</p>
<p>تدریس محتوا</p> <p>تصاویر صفحه ۱۶ را به دانش آموزان نشان می دهیم و از آنها می خواهیم در مورد این تصاویر فکر کنند و فعالیت ۱ و ۲ را انجام دهند. همچنین می توان تصاویر بیشتری از فعالیت های گروه های مختلف به دانش آموزان، نشان داد. سپس با جمع بندی فعالیت ۱ و ۲، مفهوم گروه را توضیح می دهیم.</p> <p>برای تحکیم یادگیری و اینکه مطمئن شویم دانش آموزان مفهوم گروه را به خوبی درک کرده اند و آن را از جمعی که گروه نیستند تشخیص می دهند، فعالیت ۳ در صفحه ۱۷ را به صورت گروهی اجرا انجام می دهیم.</p> <p>فعالیت ۴: از بچه ها می خواهیم که اگر عضو گروه های دیگری هستند در کلاس توضیح دهند؛ مانند عضویت در گروه تئاتر، گروه سرود و یا تیم والیبال و نظیر آن.</p> <p>فعالیت ۵: از دانش آموزان می پرسیم اگر در کارهای گروهی دچار مشکل شده اند به عنوان تجربه برای دوستان خود بازگو کنند.</p> <p>پس از آنکه دانش آموزان در مورد مشکلات کار گروهی، طرح مسئله کردند، نکات مهم، (عضو مؤثر بودن در گروه) را آموزش می دهیم. سپس از دانش آموزان می خواهیم با خط خوش این نکات را روی مقوا بنویسند و به دیوار کلاس نصب کنید تا برای مدتی این نکات جلوی چشمان آنها باشد.</p>
<p>جمع بندی: خوب بچه ها هر چی امروز با هم خواندیم رو مرور می کنیم: گروه چی بود، چگونه باید عضو مؤثری توی گروه باشیم، شورا چی هست، چند نمونه گروه نام ببرید.</p>
<p>تعیین و تکلیف:</p> <p>به صورت گروهی برای جلسه بعدی در قالب یک روزنامه دیواری یک موضوع دلخواه از مطالب مرتبط با مقطع تحصیلی خودشان آماده کنند و با خود به کلاس بیاورند.</p>

اجرای طرح درس اول

اعضای گروه درس پژوهی در مورخه ۱۴۰۱/۰۷/۱۴، به صورت مجازی و برگزاری جلسه ای در بستر گوگل میت^۱ دور هم جمع شدند تا در مورد نحوه اجرا و تقسیم کار، آخرین هماهنگی های لازم را به عمل بیاورند در این هم اندیشی تصمیم بر این شد که تدریس اول در مورخه ۱۴۰۱/۰۷/۲۰ توسط آقای افشین میرزالی انجام بگیرد. همچنین در این جلسه ابزار و امکانات مورد نیاز مورد بررسی قرار گرفتند.

نحوه اجرای طرح درس پیشنهادی

- ✓ اجرای گروه نمایش دانش آموزی به منظور آموزش مفهوم گروه و علاقه مند ساختن آن ها به کار گروهی.
- ✓ افزودن نکات مهم و آموزشی بعد از اتمام نمایش.
- ✓ بزرگ کردن تصویر کتاب و نشان دادن عنوان درس.
- ✓ پخش انیمیشن با محوریت ایجاد انگیزه در دانش آموزان به منظور آموزش مفهوم گروه و علاقه مندی به کار گروهی.
- ✓ طرح سؤال از دانش آموزان و گرفتن جواب از خود دانش آموزان و هدایت آن ها به سمت جواب کامل.
- ✓ کامل کردن جواب دانش آموزان از سوی معلم با مثال های متنوع.
- ✓ تشویق دانش آموزان پاسخگو و ترغیب سایر دانش آموزان برای مشارکت در درس.
- ✓ ثبت نظرات کلیدی و صحیح دانش آموزان بر روی تخته کلاس.
- ✓ گروه بندی کردن دانش آموزان.
- ✓ انجام فعالیت ۳ کتاب درسی در قالب گروه.
- ✓ از هر گروه یک نماینده به سؤالات مطرح شده در فعالیت پاسخ می دهد.

نقد و ارزیابی اجرای تدریس اول

پس از انجام تدریس اولیه با توجه به طرح درس شماره (۱)، اعضای گروه درس پژوهی با همکاری یکدیگر اقدام به طراحی یک فرم ارزشیابی مرتبط با این تدریس کردند؛ شاخص های این فرم ارزیابی بر اساس دیگر فرم های موجود و پیشنهادات ابتکاری اعضای گروه طراحی گردید. این فرم های ارزشیابی در اختیار دو تن از اعضای گروه که مسئولیت ارزیابی را بر عهده داشتند قرار گرفت تا با توجه به این فرم ها، نقاط قوت، نقاط ضعف و نکات ضروری را مشخص گردد تا در طراحی طرح درس و تدریس دوم لحاظ شود. پس از انجام این عمل، اعضا به صورت گروهی فیلم تدریس را یکبار دیگر به صورت کامل مشاهده کردند؛ ارزیاب های گروه نیز فرم های ارزیابی خود را که در روزهای گذشته تکمیل کرده بودند با خود به همراه داشتند و هر کدام به شرح نکات و موارد مهمی پرداختند، سپس با توجه به این دو فرم و فیلم اصلی تدریس، هر سه نفر از اعضای گروه به تبادل نظر و مباحث مربوط به نقد و ارزیابی تدریس اول پرداختند و در نهایت تمامی اعضای گروه به اتفاق نظر مواردی را مطرح و راهکارهایی را نیز پیشنهاد دادند. این موارد به شرح زیر می باشد:

نکات مثبت تدریس

- (۱) ابزار و وسایل آموزشی و کمک آموزشی با دقت و به صورت کاملاً مناسب انتخاب شده بود. که در جریان تدریس به خوبی از آن ها استفاده و بسیار مؤثر واقع گردید.
- (۲) روش های تدریس مورد استفاده در جریان این تدریس، کاملاً هوشمندانه و هدفمند انتخاب شده و باید به این نکته اشاره کرد که ترکیب و تلفیق چند روش تدریس بسیار مؤثر و جذاب می باشد.
- (۳) امری مهم و ضروری با عنوان ایجاد انگیزه به خوبی در تدریس اتفاق افتاده و دانش آموز را با خود همراه کرده است.

¹ Google Meet

- ۴) خلاقیتی که در قالب نمایش اتفاق افتاد بسیار جذاب است.
- ۵) صدای معلم در جریان تدریس کاملاً رسا می باشد؛ به طوری که تمام دانش آموزان متوجه حرف ها و صحبت های معلم می شوند.
- ۶) تسلط معلم بر موضوع درسی نشان از مطالعه و آمادگی او برای تدریس مطلب را به خوبی نشان می دهد.
- ۷) پرسش و پاسخ های بسیاری از سوی معلم و دانش آموزان در جریان تدریس اتفاق افتاد که باعث بارش مغزی در فضای کلاس گردید.
- ۸) پوشش ظاهری معلم تأثیر بسیاری بر روی دانش آموز می گذارد و بی تأثیر نیست؛ پوشش مناسب، منظم و رسمی معلم در این تدریس یکی از برجسته ترین نکات مثبت تدریس می باشد.
- ۹) تقسیم دانش آموزان به گروه های کوچک و فعالیت آن ها در قالب گروه هم به آن ها فرصت اندیشیدن و تبادل نظر بیشتری را می دهد و از طرفی هم نکته ای که بسیار مهم است این نکته است که دانش آموزان با مفهوم گروه آشنا می شوند، با همگروهی های خود تعامل پیدا می کنند و مهارت های سازگاری، تعامل و مسئولیت پذیری را در محیط مدرسه تمرین کرده و این مهارت ها را به جامعه نیز انتقال می دهند. این تدریس هم توانسته با گروه بندی دانش آموزان گامی مثبت در این زمینه بردارد.
- ۱۰) نکته آخر و بسیار مهم این است که با وجود محدودیت ها، اشتباهات و تجربیات کم در زمینه های مهارت های تدریس و معلمی، این تدریس توانسته هدف اصلی خود که آموزش مفهوم گروه، کار گروهی و مفهوم انتزاعی بسیار مهم، یعنی شهروند مطلوب برای یک جامعه بودن را به صورت عملی با نمایش، انیمیشن، جملات و مثال هایی به دانش آموزان آموزش دهد.

نکات ضعف و اشتباهات موجود در تدریس و راهکارهای پیشنهادی

- ✓ در ابتدای تدریس ارزشیابی تشخیصی انجام نگرفت؛ در حالی که ارزشیابی تشخیصی بسیار مهم و ضروری می باشد. سبب علت اهمیت این ارزشیابی را تشخیص مشکلات یادگیری دانش آموزان و کشف علت های زیربنایی مشکلات در دانش آموزان می داند (سیف، ۱۳۹۴).
- ****ارائه راهکار:** باید بخشی به عنوان ارزشیابی تشخیصی در طرح درس اضافه گردد و زمانی را برای انجام آن در نظر گرفت و معلم نیز توجه بیشتری به این ارزشیابی داشته باشد. ذکر این بخش در طرح درس بسیار مهم است و مانع از فراموشی و غفلت از آن می شود.
- ✓ اشتباه در ترتیب و توالی مراحل ابتدایی تدریس.
- ****ارائه راهکار:** در ابتدا باید انیمیشن پخش می شد تا دانش آموزان به صورت کلی با مفهومی با عنوان کار گروهی آشنا شود و بعد آشنایی دانش آموزان با این مفهوم از روش ایفای نقش اسفاده می شد. برای جلوگیری از این اشتباه در تدریس بعدی باید ترتیب آن ها در طرح درس ذکر گردد.
- ✓ هماهنگی کم با دانش آموزان به منظور اجرای نمایش.
- ****ارائه راهکار:** حتماً باید در جلسات قبلی با دانش آموزان هماهنگی های لازم صورت بگیرد تا نمایش به نحو احسن انجام گردد.
- ✓ عدم آماده کردن فضای کلاس پیش از تدریس، آن هم در تدریس موضوعی با عنوان گروه.
- ****ارائه راهکار:** نیمکت های ثابت و به هم چسبیده فضای کاری مناسبی برای انجام کار گروهی را فراهم نمی آورد، چون دانش آموز مجبور بود در شرایط نامناسب به همکاری و فعالیت بپردازد. از این رو قبل از شروع کلاس باید صندلی های تک نفره تهیه می شد و در صورت تحقق ناپذیری این امر باید با هماهنگی مدیر مدرسه کلاس درس را به کلاسی که دارای صندلی تک نفره می باشد انتقال داد.
- ✓ عدم توجه کافی به کتاب درسی که منبع اصلی درس می باشد.
- ****ارائه راهکار:** اجرای نمایش و انیمیشن و خاموش کردن پرژکتور بعد از اتمام انیمیشن باعث شد تا فرصت کافی برای پرداختن به متن اصلی کتاب ایجاد نشود، در حالی که منبع اصلی همین کتاب درسی است. برای حل این مشکل باید در طرح درس زمان های پیشنهادی برای هر فعالیت ذکر شود؛ به ویژه برای نمایش کتاب از طریق پرژکتور.

- ✓ استقرار نامناسب معلم در هنگام تدریس و غافل ماندن از دانش آموزان.
- ** **ارائه راهکار:** معلم در جریان تدریس باید در تمامی فضای کلاس بچرخد و با دانش آموزان به صورت نزدیک تری ارتباط داشته باشد. ثابت ماندن معلم در یکجا و غافل ماندن از دانش آموزان باعث می شود دانش آموز مشغول کارهای دیگری شود و از فضای کلاس کاملاً دور شود.
- ✓ عدم توجه به خستگی دانش آموزان.
- ** **ارائه راهکار:** دانش آموزان در سنی هستند که بعد از حداقل ۲۰ دقیقه تدریس کاملاً خسته و حواس پرت می شوند؛ از این رو باید در میان حداقل ۱۵ دقیقه تدریس دقایق کوتاهی را به استراحت بین تدریس اختصاص داد و این زمان های استراحت باید در طرح درس ذکر شود و معلم به آن توجه داشته باشد.
- ✓ عدم توجه به مدت زمان تدریس و طولانی شدن تدریس.
- ** **ارائه راهکار:** عدم توجه به مشخص کردن زمان برای هر بخش از تدریس در طرح درس اولیه باعث ایجاد چنین مشکلی شد. از این رو باید حتماً زمان های مورد نیاز برای هر بخش با توجه به زمان پیش بینی شده برای هر زنگ تنظیم گردد.
- ✓ گروه بندی دانش آموزان به صورت دیمی و نامناسب .
- ** **ارائه راهکار:** باید در جلسات قبلی و یا در فرصتی قبل از تدریس این درس، گروه بندی به صورت سازمان یافته صورت می پذیرفت. گروه بندی دانش آموزان در این تدریس به صورت اشتباه و نامنظم صورت گرفت که باید در تدریس بعدی حتماً به آن دقت شود.
- ✓ عدم استفاده از محرک های تشویقی برای کار گروهی دانش آموزان.
- ** **ارائه راهکار:** ناسازگاری دانش آموزان برای کار گروهی و تمایل آن ها برای کار گروهی یکی از بزرگترین مشکلات این تدریس به شمار می رفت. از این رو باید به دانش آموزان این نکته ذکر می گردید که کار به صورت گروهی دارای جوایز یا نمرات مثبتی است که بعد از اجرای مناسب کار گروهی به گروه برتر تعلق خواهد گرفت.
- ✓ حواس پرتی دانش آموزان و عدم توجه مناسب به درس به خاطر ورزش.
- ** **ارائه راهکار:** وجود زنگ ورزش برای دانش آموزان بسیار ضروری و مفید است، ولی به دلیل علاقه وافر دانش آموز به ورزش و فعالیت بدنی، فکر و ذکر دانش آموزان تماماً معطوف به زنگ بعدی یعنی ورزش است، از این رو باید تدریس مفهوم مهمی مثل گروه و کار گروهی در زمانی انجام گردد که تمرکز دانش آموز تماماً به درس مدنظر باشد. از این رو باید در جلسه قبلی با دانش آموزان و مسئولان مدرسه هماهنگی لازم به منظور جابه جایی موقت روز تدریس مطالعات اجتماعی با یکی از دروس دیگر انجام گردد.
- ✓ تعامل کم معلم با دانش آموزان.
- ** **ارائه راهکار:** با توجه به فیلم تدریس و فرم تعامل معلم با دانش آموز، معلم تعامل کمی با دانش آموزان برقرار کرده است. توجه معلم تنها به دانش آموزان معدودی می باشد و سوال و جواب ها نیز صرفاً با آن ها صورت می گیرد. همان طور که در فرم تعامل معلم و دانش آموز که در قسمت ضمیمه موجود می باشد به خوبی نشان می دهد که عملاً برخی از دانش آموزان نادیده گرفته می شوند که این اتفاق خوشایندی در تدریس نیست. از این رو باید معلم تعاملش را با دانش آموزان بیشتر کند و به تمامی آن ها توجه کند.

✓ پیش بینی کاملاً اشتباه از اینکه می توان این درس را در قالب یک جلسه به طور کامل تدریس کرد.
 ** ارائه راهکار: اعضای گروه فکر می کردند که می شود این درس را در یک جلسه به اتمام رساند و خود را تنها برای یک جلسه آماده کرده بودند، غافل از اینکه این درس جزو درس هایی می باشد که حجم مطلب بالایی دارد و به دلیل مهم بودن مبحث نمی توان آن را در یک جلسه تدریس کرد. از این رو باید اعضای گروه آمادگی خود را بیشتر کنند و موارد و امکانات مورد نیاز را برای تدریس کامل این درس تهیه کنند.

✓ ضعف در بخش مدیریت زمانی معلم
 ** ارائه راهکار: برای حل این مشکل باید در طرح درس بعدی زمان های مورد نیاز برای تدریس را به صورت کاملاً مشخص و واضح شرح دهیم. و به این زمان ها توجه کرد.

✓ ناقص ماندن تدریس
 ** ارائه راهکار: بخشی از مطالب درسی باقی ماند که دلیل اصلی و عمده آن بی توجهی به طمان و پیش بینی نادرست در تدریس این درس بود که با تجدید نظر در طرح درس این مشکل حل می شود.

✓ عدم جمع بندی مطالب درسی
 ** ارائه راهکار: بی توجهی به زمان بندی باعث شد که در نهایت معلم نتواند جمع بندی جامعی از مطالب را به دانش آموزان ارائه دهد؛ و تنها راه حل این مشکل چنانچه در موارد بالا نیز ذکر گردید اعمال مدیریت زمانی مناسب از سوی معلم می باشد.

✓ فعالیتی برای کار گروهی دانش آموزان انتخاب شده نتوانسته به خوبی دانش آموزان را به کار گروهی ترغیب کند.
 ** ارائه راهکار: انتخاب یک کار عملی به خوبی می تواند انگیزه دانش آموزان را برای کار گروهی افزایش دهد. انجام فعالیت های کتاب به صورت گروهی اقدام خوبی است که می تواند صورت بگیرد ولی چنانچه که در فیلم تدریس هم مشاهده شد، دانش آموز بیشتر می خواهد خودش به تنهایی به سؤالات پاسخ بدهد، ولی انتخاب یک کار عملی مثل ساخت یک روزنامه دیواری بیشتر می تواند دانش آموز را ترغیب به کار گروهی کند، و دانش آموز مجبور می شود بیشتر در گروه خود را درگیر کند و نمی تواند از زیر کار شانه خالی کند، زیرا در این صورت کار ناقص می ماند و گروه های دیگر کار خود را تکمیل می کنند و جایزه را به خود تعلق می دهد.

تغییرات طرح درس اول

با ارزیابی طرح درس اول و بررسی چالش های آن، در نهایت اعضای گروه به اتفاق نظر به موارد و نکات زیر دست یافتند؛ این موارد به شرح زیر می باشد:

نکاتی که باید در طرح درس و تدریس دوم لحاظ گردد:

- ❖ مطالب درس برای تدریس در دو جلسه تقسیم گردد.
- ❖ ارزشیابی تشخیصی حتماً لحاظ گردد.
- ❖ روش های تدریس مورد استفاده در تدریس اول بسیار مناسب می باشد، و در تدریس دوم نیز از همین روش های تدریس استفاده گردد.
- ❖ ایجاد انگیزه به وسیله نمایش و انیمیشن ایده بسیار جالبی بود که در تدریس دوم نیز می توان از آن بهره جست.
- ❖ مدیریت بهتر زمان.
- ❖ به ترتیب و توالی مراحل تدریس حتماً دقت شود.
- ❖ درگیر ساختن تمام دانش آموزان در جریان تدریس.
- ❖ افزایش تعامل معلم با دانش آموزان.
- ❖ جمع بندی پایانی مطالب درسی.

- ❖ استفاده از محرک های تشویقی مناسب.
- ❖ آماده سازی فضای کلاس درس به منظور گروه بندی و انجام کار گروهی.
- ❖ گروه بندی مناسب و دقیق دانش آموزان.
- ❖ سپردن یک کار عملی مثل یک روزنامه دیواری و... که نیاز بیشتری به فعالیت و کار گروهی داشته باشد تا دانش آموزان بیشتر درگیر کار گروهی شوند.

بخش های مهم طرح درس و تدریس که بر یادگیری دانش آموزان تأثیر گذار است.

- ✓ در تعریف تدریس اثربخش می توان گفت مجموعه رفتارهای معلم که با هدف دستیابی به اهداف آموزشی و یادگیری بهتر فراگیر انجام می دهد (مهرداد، ۱۳۸۲). نیکولاس نیز تدریس موفق را متأثر از سه متغیر اساسی شامل زمینه، فرآیند و محصول می داند. تدریس مؤثر به معنای آن است که چگونه بهترین و مناسب ترین تغییرات و نتایج یادگیری به شیوه مناسب در فراگیر ایجاد شود (میرزالی و صفی یاری، ۱۳۹۷). از این رو روش تدریس بسیار نقش مهمی در ایفای چنین مسئولیتی ایفا می کند. روش تدریس، الگوهای رفتاری معلم است که تکرار پذیر است و قابلیت استفاده در تمامی موضوعات درسی را دارد و به بیش از یک معلم اختصاص پیدا می کند و به امر یادگیری اختصاص می یابد (گیج، ۱۹۷۵). بنابراین روش تدریس در جریان تدریس نکته ای بسیار مهم و ضروری می باشد و روش های انتخابی در این طرح درس کاملاً مناسب و مؤثر به منظور تدریسی اثر بخش و انتقال مفاهیم درسی هستند.
- ✓ ایجاد انگیزه در ابتدای تدریس امری بسیار ضروری و مهم است. هر فردی به طور ذاتی کنجکاو است. کودکان نیز در رأس هرم کنجکاوی هستند. ایجاد انگیزه باعث می شود که حس کنجکاوی و میزان توجه دانش آموز به درس افزایش یابد و دانش آموز خود را آماده و پذیرای دریافت محتوا کند. استفاده از نمایش و انیمیشن به منظور ایجاد انگیزه و جلب توجه دانش آموز به محتوای درس بسیار مفید و اثر بخش می باشد.

قسمت هایی از طرح درس که نیاز به اصلاح و افزوده شدن دارد:

- در همین ابتدا باید این نکته مهم را متذکر شد که بخشی به عنوان زمان پیش بینی شده برای هر بخش از تدریس نوشته شود که به وسیله آن بتوان زمان را مدیریت کرد و مطالب را به نحوه احسن به دانش آموزان انتقال داد.
- بخشی را به عنوان استراحت بین تدریس به دانش آموزان باید اختصاص داد تا از طرفی خستگی دانش آموز از بین برود و هم میزان توجه دانش آموز افزایش پیدا کند.
- ترتیب و توالی بخش های تدریس باید دقیق تر و منظم تر نوشته شود.
- بخشی به عنوان ارزشیابی تشخیصی به طرح درس افزوده شود.
- بخش در طرح درس با عنوان جمع بندی نهایی مطلب درسی افزوده شود و زمانی نیز به آن تعلق بگیرد.
- در بخش مواد و وسایل مورد نیاز، محرک هایی به منظور تشویق دانش آموز در نظر گرفته شود؛ مثلاً یک جایزه مختصر، مهر تشویقی.

طرح درس دوم

جدول شماره (۴): طرح درس اصلاح شده

<p>هدف کلی:</p> <p>✓ آشنایی با گروه و کار گروهی</p> <p>اهداف جزئی:</p> <p>✓ معنای گروه را درک کند.</p> <p>✓ برای انجام کارها و تکالیف خود از مشورت دیگران استفاده کند.</p> <p>✓ قادر باشد گروه های مختلف را بشناسد.</p> <p>✓ مسئولیت و تکالیف خود را در گروه به خوبی انجام بدهد.</p> <p>✓ قوانین و مقررات گروه را رعایت کند.</p> <p>✓ در قبال کارهایی که بر عهده گرفته احساس مسئولیت کند.</p> <p>✓ به فکر منافع گروه و رسیدن به هدف نهایی گروه باشد.</p>	
<p>نکته بسیار مهم: حتماً گروه بندی دانش آموزان با نظم و اصول درست انجام پذیرد.</p>	
<p>روش تدریس: ایفای نقش - سخنرانی - پرسش و پاسخ</p>	
<p>وسایل مورد نیاز: پروژکتور - وسایل ساده برای اجرای نمایش - کتاب</p>	
زمان	محتوا
۵ دقیقه	<p>ارزشیابی آغازین: بچه ها جلسه قبلی درس در مورد چی بود؟ خب آفرین در مورد همدلی با دیگران بود. پس بچه ها چندتا سؤال می پرسیم ببینیم کی میتونه جواب بده؟</p> <p>✓ مفهوم همدلی چیست؟</p> <p>✓ چندتا از سازمان های کمک رسانی را نام ببرید.</p> <p>✓ چند مثال از همدلی و کمک رسانی بزنید.</p>
۱۵ دقیقه	<p>ایجاد انگیزه: در ابتدای تدریس از دانش آموزانی که جلسه قبل با آن ها برای اجرای نمایش هماهنگ کرده ایم می خواهیم که به جلوی کلاس بیایند و نمایش خود را یک بار در قالب کار فردی و سرانجام شکست خوردن، و بار دیگر کار گروهی و همکاری و در نهایت موفقیت و پیروز شدن انجام بدهند.</p>
	<p>ترتیب اجرای ایجاد انگیزه: در ابتدا باید انیمیشن با موضوع کارگروهی پخش شود و سپس نمایش با موضوع کارگروهی اجرا گردد.</p>
۲۰ دقیقه	<p>تدریس محتوا</p> <p>تصاویر صفحه ۱۶ را به دانش آموزان نشان می دهیم و از آنها می خواهیم در مورد این تصاویر فکر کنند و فعالیت ۱ و ۲ را انجام دهند. همچنین می توان تصاویر بیشتری از فعالیت های گروه های مختلف به دانش آموزان، نشان داد. سپس با جمع بندی فعالیت ۱ و ۲، مفهوم گروه را توضیح می دهیم.</p> <p>برای تحکیم یادگیری و اینکه مطمئن شویم دانش آموزان مفهوم گروه را به خوبی درک کرده اند و آن را از جمعی که گروه نیستند تشخیص می دهند، فعالیت ۳ در صفحه ۱۷ را به صورت گروهی اجرا انجام می دهیم.</p>

	<p>فعالیت ۴: از بچه ها می خواهیم که اگر عضو گروه های دیگری هستند در کلاس توضیح دهند؛ مانند عضویت در گروه تئاتر، گروه سرود و یا تیم والیبال و نظیر آن.</p> <p>فعالیت ۵: از دانش آموزان می پرسیم اگر در کارهای گروهی دچار مشکل شده اند به عنوان تجربه برای دوستان خود بازگو کنند.</p> <p>پس از آنکه دانش آموزان در مورد مشکلات کار گروهی، طرح مسئله کردند، نکات مهم، (عضو مؤثر بودن در گروه) را آموزش می دهیم. سپس از دانش آموزان می خواهیم با خط خوش این نکات را روی مقوا بنویسند و به دیوار کلاس نصب کنید تا برای مدتی این نکات جلوی چشمان آنها باشد.</p>
۵ دقیقه	<p>جمع بندی: خوب بچه ها هر چی امروز با هم خواندیم رو مرور می کنیم: گروه چی بود، چگونه باید عضو مؤثری توی گروه باشیم، شورا چی هست، چند نمونه گروه نام ببرید. کی میتونه از تجربیات عضویت در گروه برای ما صحبت کنه.</p>
۵ دقیقه	<p>ارزشیابی پایانی:</p> <p>از بچه ها در رابطه با تعریف گروه، انواع گروه ها، فرق بین کار گروهی و کار فردی، تجربه فعالیت در گروه هایی در مدرسه را می پرسیم.</p>
-	<p>تعیین و تکلیف:</p> <p>به صورت گروهی برای جلسه بعدی در قالب یک روزنامه دیواری یک موضوع دلخواه از مطالب مرتبط با مقطع تحصیلی خودشان آماده کنند و با خود به کلاس بیاورند.</p>

۴- نتیجه گیری

شهروندی به مثابه فرایندی اجتماعی و سیاسی از قرن نوزدهم در جوامع مدنی به صورت تعاملی جدی بین دولت و ملت مطرح و بطور همزمان با مسأله‌ی عضویت در دولت ملت‌ها از مباحث مهم اجتماعی و سیاسی شده است. شهروندی پویاترین مفهوم اجتماعی جامعه مدرن تلقی شده است، به عبارت دیگر باید گفت که اساس جامعه مدنی بر محور نهادهای اجتماعی نظام شهروندی شکل گرفته است. شهروندی تقریباً جذابیت عمومی دارد. این بدان دلیل است که شهروندی هر دو عنصر فردگرایانه و جمع گرایانه را در خود دارد (غفاری نسب، ۱۳۹۱). در حقیقت شهروندی موقعیتی است که حقوق و تکالیف افراد جامعه را مشخص می کند و آگاهی از آن برای شهروندان و اداره کنندگان جامعه دارای اهمیت بسیار زیادی است (بخارایی و همکاران، ۱۳۹۴). در واقع آموزش شهروندی آماده سازی نسل جوان برای پذیرش مسئولیت، احساس مسئولیت، خود را جزء مهمی از جامعه دانستن و تلاش به منظور رسیدن به هدف مشترک می باشد. امروزه تربیت شهروندان خوب یکی از مهم ترین وظایف نظام های رسمی آموزش و پرورش هر کشوری است. با قطعیت می توان گفت امروزه تمامی کشورها این نگرانی را دارند که چگونه نسل جدید خود را برای زندگی، به عنوان یک شهروند مطلوب تربیت کنند. یکی از محیط هایی که در زمینه تربیت شهروند مطلوب نقشی حیاتی ایفا می کند، مدرسه با رهبری معلمان است. یکی از مهم ترین ابزارهای آموزشی به منظور انتقال و آموزش مفاهیم و مطالب، کتاب های درسی هستند. امروزه دیگر اهمیت کتاب های درسی تنها از جنبه ی ابزاری برای آموزش مطرح نیست، بلکه کاربرد گسترده آن در مدارس، دانش آموزان را در معرض عقاید، ایده ها و افکار گوناگونی قرار می دهد. یکی از درس هایی که به طور مستقیم به آموزش شهروندی، همکاری و کارگروهی پرداخته، درس مطالعات اجتماعی است. و در همین کتاب مطالعات اجتماعی درسی با عنوان من عضو گروه هستم وجود دارد که در زمینه ی آموزش مفهوم گروه، کار گروهی، مسئولیت پذیری و تلاش برای رسیدن به هدف مشترک گروه بسیار مفید و مؤثر است. به همین جهت بود که این درس به عنوان موضوع اصلی درس پژوهی از سوی اعضای گروه انتخاب گردید. در نهایت بعد از چندین هفته زحمت و تلاش اعضای گروه درس پژوهی در زمینه ی نوشتن طرح درس، انتخاب روش تدریس اثربخش، تقسیم وظایف و حضور در فضای کلاس درس و همچنین مشاهده چندین و چند بار فیلم ضبط شده از تدریس در نهایت اعضای گروه به موارد مختلفی از جمله نقاط قوت، نقاط ضعف، اشتباهات، موارد تأثیرگذار در فرآیند یک تدریس اثربخش دست پیدا کردند؛ ولی نکته ای که از همه چیز مهم تر است کسب تجربیات

بسیار مهمی در زمینه‌ی درس پژوهی است که برای تک تک اعضای گروه تجربه‌ای بسیار شیرین و کاربردی می‌باشد. یافته‌های گروه به شرح زیر می‌باشد:

- ❖ اولین یافته گروه درس پژوهی این نکته است که نحوه‌ی تدریس آموزگار بر روند یادگیری تأثیر بسزایی دارد. معلم می‌تواند با استفاده از روش تدریس مناسب زمینه‌ی ظهور خلاقیت دانش آموزان را فراهم کند و رغبت دانش آموزان را به مطالب درسی افزایش دهد. از این رو روش‌هایی از تدریس که امکان دخالت فراگیر در جریان تدریس را برای فراگیر فراهم می‌کند یادگیری را در فراگیر تثبیت و کارآمدتر می‌کند.
- ❖ دومین یافته گروه درس پژوهی این نکته است که آموزگار با داشتن یک طرح درس مناسب و حساب شده در رابطه با یک موضوع درسی می‌تواند تدریس خود را مدیریت و از انتخاب راه‌های اضافی و اتلاف وقت که چه بسا نتایج نا مطلوبی را به دنبال دارد جلوگیری کند.
- ❖ سومین یافته گروه درس پژوهی این نکته است که بهره‌گیری از مواردی با عنوان ایجاد انگیزه بسیار مهم و ضروری است. انگیزه تأثیر مستقیمی بر روی تلاش برای رسیدن به اهداف مشخص دارد. در واقع انگیزه اهداف مشخصی را ترسیم می‌کند که افراد برای رسیدن به آن تلاش می‌کنند. همچنین نقش مثبت انگیزه است که شروع و ادامه یک کار را ممکن می‌سازد. از این رو توجه داشتن به ایجاد انگیزه در ابتدای تدریس بسیار ضروری و لازم است.
- ❖ چهارمین یافته گروه درس پژوهی این نکته است که معلم در هنگام فعالیت دانش آموزان دائماً علاوه بر نظارت، موقعیت‌های متنوع یادگیری را برای دانش آموزان لحاظ کند و با تمامی آن‌ها تعامل داشته باشد و کل کلاس را در جریان درس درگیر کند.
- ❖ پنجمین یافته گروه درس پژوهی این نکته است که اگر از فرصت بحث و تبادل نظر گروه‌ها در فرایند آموزش استفاده کنیم، نتیجه‌اش بهبود یاددهی و یادگیری دانش آموزان و آموزش مفهوم انتزاعی شهروند مطلوب در قالب کار گروهی، احساس مسئولیت و جزء تأثیر گذاری از گروه بودن در دانش آموزان خواهد بود.
- ❖ ششمین یافته گروه درس پژوهی این نکته است که استفاده از محرک‌های تشویقی برای دانش آموزان بسیار مؤثر می‌باشد و آنها را وادار به تلاش و رقابت می‌کند. این تشویق‌ها برای گروه‌ها نیز می‌تواند انگیزه خوبی باشد تا به کار در قالب گروه، رسیدن به هدف نهایی و پیروزی و دریافت جایزه خود واقع شود.
- ❖ هفتمین یافته گروه درس پژوهی این نکته است که فضای موجود در کلاس بسیار می‌تواند در تشویق به کار گروهی مؤثر باشد. آرایش صندلی‌ها به صورت دایره، نیم دایره، مربع و به طور کلی هر شکلی که بتواند دانش آموز را با دیگر اعضای گروه خود در فعالیت و تعامل قرار بدهد، بسیار کاربردی است.
- ❖ هشتمین یافته گروه درس پژوهی این نکته است که به نظر می‌رسد انجام اینگونه پروژه‌هایی تحقیقاتی علاوه بر آنکه معلومات معلمان را در حیطه‌ی تدریس و رفع چالش پیش رویشان بهبود می‌بخشد، روحیه‌ی تعامل و همکاری، و همچنین حس مسئولیت پذیری را در بین همکاران ارتقاء داد و نیز سبب تقویت صبر برای فهم جمعی، از آنچه که بیان می‌شود گردیده است و خود همین فرآیند درس پژوهی، تمرینی مجدد برای بزرگسالان است تا بار دیگر در قالب گروه فعالیتی را انجام دهند و مروری باشد بر مسئولیت پذیری و تلاش برای رسیدن به هدف مشترک.

به طور کلی گروه از عملکرد خود راضی است و با توجه به انتظاراتی که در ابتدای تدریس مطالب داشتیم، توانستیم مفهوم گروه، مسئولیت پذیری، هدف مشترک، تعاون و همکاری را به دانش آموزان بیاموزیم. همچنین گروه انتظاراتی را از دانش آموزان داشت که بعضی از آن‌ها نیز رخ نداد؛ مثلاً انتظار داشتیم که تمامی دانش آموزان علاقه به کار گروهی را از خود نشان بدهند که متأسفانه برخی از دانش آموزان سرسختانه در مقابل گروه بندی و کار گروهی مقاومت کردند و می‌توان دلیل اصلی این عکس العمل‌ها را به بدیع و جدید بودن کار گروهی برای دانش آموزان نسبت داد. همچنین انتظار داشتیم که دانش آموزان سوالات بیشتری را در رابطه با گروه و کار گروهی مطرح کنند. در نهایت اعضای گروه درس پژوهی با بررسی‌های انجام شده و ارزیابی میزان تحقق اهداف خود، این پیش بینی را دارد که دانش آموزان پس از اجرای تدریس دوم و همچنین ارزش دادن به مفهوم گروه و کار گروهی در سایر درس‌ها و مباحث می‌تواند نتایج کاملاً مطلوب و مثبتی را در رابطه با شهروند مطلوب شدن و فراگیری مهارت‌هایی از قبیل مسئولیت پذیری، کار گروهی و تلاش برای رسیدن به هدف مشترک را در دانش آموزان ایجاد کند.

منابع

- بخارایی، احمد، شریتیان، محمد حسن، کبیری، لیلا، (۱۳۹۴)، تحلیل جامعه شناختی وضعیت شهروندی فرهنگی (مطالعه موردی: شهروندان تنکابن)، ۲۸(۶۶)، تابستان، شماره دوم، صص ۱۷۹-۲۱۶.
- ساک، رضا، (۱۳۹۲)، درس پژوهی، مبانی، اصول و روش اجرا، جهاد دانشگاهی، تهران.
- سرکارآرانی، محمدرضا، (۱۳۹۰)، درس پژوهی الگویی برای بهسازی گفتمان ریاضی در کلاس درس، فصلنامه تعلیم و تربیت، بهار.
- غفاری نسب، اسفندیار، (۱۳۹۱)، نقش شهروندی فعال در بهبود کیفیت زندگی شهری، ۲(۲)، بهار، صص ۱۶۲-۱۳۹.
- غیاثوند، احمد. (۱۳۹۴). آموزش شهروندی در مدارس شهر تهران؛ آثار و پیامدها، فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، ۱۰(۲۳)، ۲۳۱-۲۰۷.

پیشنهادات

- ✓ از معلمان و همکاران عزیز خواهشمندیم که در تمامی دروس دانش آموزان را گروه بندی و ترغیب به کار گروهی کنند. دانش آموز مقطع ابتدایی در سنی است که هر چیزی در این سن فرا بگیرد در او نهادینه می شود؛ از این رو بسیار ضروری است که مسئولیت پذیری و تلاش برای هدف مشترک را در همین ابتدای کودکی بیاموزد.
- ✓ معلمان و همکاران گرامی سعی کنند از روش های مختلف تدریس استفاده کنند تا تنوع در کلاس ایجاد کنند. سخنرانی کردن معلم به تنهایی صرفاً نمی تواند به تنهایی در انتقال مفاهیم به دانش آموزان مؤثر باشد. روش هایی باید انتخاب شود تا در آن دانش آموز خود را درگیر درس کند.
- ✓ پژوهش و تحقیق سهم مهمی در توسعه معلم حرفه ای و فکور دارد، از این رو از تمامی همکاران عزیز خواهش می کنم در کنار تدریس، با حوزه پژوهش و تحقیق ارتباط برقرار کنند.
- ✓ امر درس پژوهی در تمام طول سال تحصیلی با حضور متخصصین در هریک از رشته های تحصیلی در کلاس ها صورت گیرد و این امر مختص به زمان اجرای پروژه ای درس پژوهی نباشد.

محدودیت ها

- ❖ نبود صندلی های تک نفری به تعداد کافی برای هر یک از دانش آموزان در مدرسه در زمینه ی گروه بندی دانش آموزان باعث ایجاد مشکلاتی شد.
- ❖ نداشتن اطلاعات کافی و تجربه کم در زمینه ی درس پژوهی
- ❖ در یک مدرسه نبودن اعضای گروه باعث می شد که تبادل نظر در محیط مدرسه صورت نگیرد.
- ❖ موجود نبودن پروژه ای که در این زمینه قبلاً در استان و یا کشور انجام گرفته باشد.

اولین کنفرانس ملی

تازه های روانشناسی تکاملی و تربیتی

The first conference on **developmental and educational psychology**

